

אני שוכח הכל ומצלם. מצלם הרבה. אני מרגיש מתי הצילום טוב, ומתי אינו טוב. פנים של אדם, זה עולם גדול ועמוק. ארדה אינו יכול לסבול כשאנשים מת-ייצבים מול המצלמה כפוזות. הוא אהב לצלם בטיבעיות, שונא את המלאכותיות. „בגלל זה אני שונא לצלם חתונות ובריי-תות.” אבל לפעמים אינו יכול לסרב. קרה מיקרה שנכנסה בחורה אל הסטודיו שלו בתל-אביב, הציגה בחור שהיה איתה ור אמרה שזה חתנה. ומאחר שארדה צילם אותה ביום היוולדה, ואחר-כך בבית, בגן ובבית-הספר, עמדה על כך שהוא יהיה הצלם שיבוא גם לחתונתה. מיקרה זה היה אחד מרבים, שכן מי שארדה צילמו פעם אחת, התרגל ולא היה מוכן להצטלם אצל

שני דיזנגוף

אפרים ומרים, 1934 בין בתי תל-אביב הקטנה המוקמת והר-לכת, טיילו אפרים ואשתו, כשהוא נושא עימו את מצלמת הלייקה, שבעזרתה הניח את 50 שנות התפתחות היישוב היהודי.

קצינים וחילות למעלה — מפקדי המישרה היהודיים בלוייתו של שוטר שנהרג ב-1938, בזמן המאורעות. למטה — מיצעד מתנדבות א"י לצבא הבריטי בימי מלחמת-העולם השנייה, ברחוב אלנבי—נחלת-בנימין.

שהיה מוכר העיתונים הראשון בתל-אביב הקטנה, מוכתאר כרס-התימנים ובעל דפוס מל"ן הקרוי על שמו, כשהוא יושב על גגה של מכונית ותוקע בשופר. ארדה לא החמיץ את ההזדמנות והנציחו במצלמתו.

צלם אחר. „כשהיא נכנסה, נזכרתי איך בהיותה תינוקת צילמתי אותה באמבטיה.” סיפר ארדה כשיניו המוסתרות מאחרי גבות עבותות נוצצות בעליצות. „אמרתי לתבר-שלה — את הבחורה הזאת צילמתי באמבטיה.” הוא הסתכל עלי, החוויר והסמיק, ובקושי היא הרגיעה אותו והסבירה לו שהכוונה היתה לתמונתיה בילדות ולא היום.

מאז נזרר ארדה בדיבורו, אולם מעולם לא יכול לעמוד בפני הדחף לצלם את המיוחד שבכל אדם, גם אם ביקש ממנו האיש לרטש את התמונה.

„פעם הומונתי לצלם ברית-מילה והיתה שם אשה זקנה שהתינוק היה הנין שלה. צילמתי אותה מאד יפה, עם התינוק ב-זרועותיה. איזה פנים מעניינים היו לה.” נאנח ארדה, „מלאים קמטים. כשפיתחתי את התמונה השתדלתי דווקא להבליט את הקמטים ולא להסתירם. אחרי כמה ימים הבאתי לה את הצילומים, היא היתה אשה עם דעה צלולה, ודיבור בהיר. היא שמעה והבינה הכל, אבל כשראתה את התמונות פלצה בבכי ואמרה: מה עשית ממני, הלא אני נראית פה כמו אשה זקנה! רק לתאר שאשה שיש לה ניין עוד רוצה להי-ראות צעירה ויפה, זה פסיכולוגיה של

(המשך בעמוד 36)

